

BLOGGENS ROLL FÖR HÄLSOLITTERACITET OCH KUNSKAPSBYGGGANDE I INFORMATIONSSAMHÄLLET: EN GENREANALYS AV STRUKTURELLA OCH SPRÅKLIGA MÖNSTER I BLOGGAR OM BARN MED HJÄRTFELSDIAGNOS

av Theres Bellander

The article explores how genres used on blogs can express certain kinds of knowledge by analysing how parents to children with congenital heart defects use patient blogs. Genre analysis (Martin & Rose 2008) is performed in order to investigate the blog format. The survey shows that the blog content may be regarded as a narrative macro genre that brings a certain framework for the blog as a resource for knowledge formation. The blog format also provides bloggers a well-used opportunity to, within the blog, make their own choices of genre structures and to make shifts between genres. This enables shifts between experience based content and general medical facts, which may work as a resource to gain health literacy.

1. Inledning

Begreppet *hälsolitteracitet* (*Health Literacy*) används för att beskriva människors möjlighet vad gäller kunskap, motivation och kompetens att få tillgång till, förstå, värdera och tillämpa hälsoinformation för att i sitt dagliga liv fatta beslut som rör den egna eller närstående individers hälsa (t.ex. Mårtensson & Hensing 2011, Sørensen m.fl. 2012). I dagens samhälle söker många människor på egen hand hälsoinformation via nätet (t.ex. Massin m.fl. 2006). Att vara en aktiv nätanvändare innebär också att själv kommunicera information, vilket medför att hälsolitteracitet bör kopplas till *medial litteracitet* (*Media Literacy*), som vid sidan av förmågan att få tillgång till, förstå, värdera och tillämpa

också åsyftar förmågan att föra information vidare (Aufderheide 1993).

Den här artikeln är en delstudie inom forskningsprojektet *Hälsolitteracitet och kunskapsbyggande i informationssamhället* där en av huvudfrågorna rör kunskapsutveckling i ett komplext kommunikativt landskap.¹ Delstudien undersöker vissa aspekter av huvudfrågan på textnivå genom att uppmärksamma så kallade *patientbloggar* (*patient blogs*) (Miller & Pole 2010)² som beskriver individers erfarenheter av en specifik sjukdom. Undersökningsmaterialet omfattar fyra bloggar som upprätthålls av föräldrar till barn som har ett medfött hjärtfel. Sådana bloggar kallas ofta för *hjärtebarnsbloggar* av de som skriver och de som läser dem. Undersökningen är textanalytisk och rör bloggformatets möjligheter till förmedling av kunskap i specifika, konkreta, erfarenhetsgenererade och ibland krisartade hälsokontexter.

Blogg, som övergripande textformat och som makrogenre betraktad, har funnits under en relativt kort tidsperiod. Kännetecknande för bloggar, liksom för andra sociala medier är att innehavarna använder dem på sitt eget sätt. Ramarna har beskrivits som lösa (Herring m.fl. 2004) och man har påpekat att makrogenreblogg är svår att kartlägga eftersom den befinner sig i ständigt förändring (Tremayne 2006).

I artikeln används Martin och Roses (2008) modell för systemisk funktionell genreanalys; artikeln visar hur text kan realisera olika typer av kunskap och fungera som ett redskap för att delta i en kunskapsbyggande praktik. Undersökningen har ett övergripande och generellt syfte: att med hjälp av systemisk funktionell genreanalytisk metod bredda och nyansera bilden av bloggen som kommunikationsform och visa hur den kan fungera som en resurs för lärande. Mer specifikt syftar studien till att fördjupa förståelsen för patientbloggen som del i en hälsolitteracitetspraktik genom att undersöka hur texterna på de fyra hjärtebarnsbloggarna, utifrån sin genrestruktur, ger uttryck för vissa typer av kunskap. Hjärtebarnsbloggarna ses alltså som tillhörande ett gemensamt övergripande textformat, en makrogenre, och olika genremöjligheter förväntas existera inom bloggarna. Undersökningens syften diskuteras utifrån tre textanalytiska frågeställningar: 1) Vilka

strukturella ramar omger bloggarna? 2) Vilka genrer dominerar bloggarna? samt 3) Hur används genreblandning för att skapa mening på bloggarna?

2. *Bloggar i allmänhet samt patientbloggar och föräldrabloggar*

Bloggar, i allmänhet, har beskrivits som sidor på nätet där individer eller grupper av individer publicerar erfarenheter av olika slag, exempelvis kunskaper inom ett ämne, åsikter i en samhällsfråga eller personligt upplevda händelser (Herring m.fl. 2004). Bloggar är populära och engagerar ett brett urval av befolkningen både i rollerna som läsare och skribenter. Vem som helst har möjlighet att starta en blogg. Det är oftast gratis och skrivandet på bloggen kräver ingen utbildning. I likhet med andra sociala medier, exempelvis diskussionsforum och sidor för foto- och videodelning, är innehållet på bloggar användargenererat.

Eftersom bloggar ofta fylls med återgivna händelser och kommentarer till dessa har de ibland beskrivits som speglingar av den traditionella textgenren *dagböcker* skrivna med papper och penna. Bloggens tekniska konstruktion grundas dock i en communityidé och till skillnad från traditionella dagböcker har bloggar potential att sammanföra individer med liknande intressen (Kitzmann 2003).

Ett vanligt sätt att kategorisera bloggar är att beskriva dem som så kallade *kunskapsbloggar* (*knowledge blogs/K-blogs*), *filterbloggar* (*filter blogs*), *personliga journaler* (*personal journals*) eller *mixade bloggar* (*mixed blogs*) (Herring m.fl. 2004).³ Kunskapsbloggar är tematiskt uppbyggda och centrerade kring ett eller ett fåtal teman. Filterbloggar filtrerar information och åsikter. De innehåller länkar till informationstunga webbsidor, exempelvis nyhetssidor, samt till andra bloggar. Personliga journaler innehåller i huvudsak dagboksliknande anteckningar och få länkar. Mixade bloggar är en blandning av två eller samtliga tre övriga bloggkategorier. Trots att de flesta bloggar idag är att betrakta som mer eller mindre mixade används kategoriseringen ofta för att identifiera huvudsakliga funktioner i bloggar (Hendrick 2012).

Patientblogg (Miller & Pole 2010) är en generell benämning på bloggar som beskriver patienters erfarenheter av att leva med en specifik sjukdom. Ett vanligt motiv bakom patientbloggar är att bloggandet erbjuder möjligheter till social kontakt med andra i liknande situationer samt möjligheter att ventilera problem och få stöd och råd (Sundar m.fl. 2007; Tan 2008; Sanford 2010; Rains & Keating 2011). Medicinskt inriktad forskning visar att patientbloggar har positiva effekter för människors hälsa och välbefinnande. Rains & Keating (2015) drar paralleller till den etablerade terapeutiska metoden expressivt skrivande (*expressive writing*) som ibland används vid psykologisk behandling av människor som befinner sig i kris. Bloggandet sker på initiativ från patienten, inte från vårdpersonalen och erbjuder i likhet med den terapeutiska metoden en möjlighet att 'djupskriva' och att därigenom sortera och bearbeta hälsorelaterade problem.

De bloggar som studeras i den här artikeln handlar, i likhet med patientbloggar, om hur det är att leva med en specifik sjukdom. En viktig skillnad är dock att den som är sjuk inte är den bloggande personen själv utan dennes barn eller foster. På engelska har begreppet *mommy blogs* (Lopez 2009, Friedman 2013) använts för att beskriva en typ av bloggar som upprätthålls av kvinnor som skriver om sina egna barn, exempelvis om vad dessa gillar att äta eller om roliga saker som barnen har sagt eller gjort. Många av dessa bloggar har ordet 'mommy', 'mam', 'mom' eller 'mother' i titeln. Lopez (2009) uppmärksammar hur en avgränsad identitet framträder när någon skriver om sitt eget liv och menar att även om bloggande föräldrar⁴ ibland skriver om andra saker än sina barn, är den identitet som synliggörs på bloggarna starkt förknippad med just deras föräldraskap. Bloggens fragmentariska format understryker den dagliga repetitionen av föräldrarollen på ett sätt som är unikt för mediet (Lopez 2009: 744). Kännetecknande för *mommy blogs* är ett informellt narrativt språkbruk samt humor som får läsare att känna närhet och lojalitet till bloggaren (Lopez 2009: 734). En sökning på nätet, genomförd i mars 2016, på det svenska begreppet *mammablogg* resulterar i över 300 000 träffar, vilket innebär att begreppet används

även i den svenska kontexten. Exempel på bloggtitlar som dyker upp i träfflistan är *Mammalisa*, *Tvillingmor* och *Josefines mammablogg*.

Att blogga skiljer sig alltså från att föra traditionell dagbok främst genom det starka syftet att förmedla blogginnehållet till en läsarkrets (Kitzmann 2003). Den här artikelns hjärtebarnsbloggar är att betrakta som kunskapsbloggar utifrån Herrings m.fl. (2004) kategorisering eftersom de är tematiska. De har likheter med både bloggkategorin patientbloggar och mammabloggar. De skiljer sig dock från patientbloggar genom medieringen via en förälder. Denna mediering återfinns i mammabloggar men artikelns bloggmaterial skiljer sig från sådana med avseende på den starka tematiseringen av barnets eller fostrets hälsa.

3. Material

Urvalet av undersökningens fyra bloggar har utgått från sökningar i olika sökmotorer på begreppen 'hjärtebarn', 'hjärtbarn' och 'barn med hjärtfel'. Dessa sökord valdes för att matcha begrepp som blivande föräldrar och föräldrar till barn med hjärtfel använder sig av för att hitta information på nätet.⁵ I träfflistan har ett antal bloggar påträffats. I de fyra bloggar som valts ut finns något av dessa begrepp antingen i bloggans titel eller i bloggbeskrivningen. För att innehållet på bloggarna skulle utgå från personliga erfarenheter var det viktigt att de upprätthölls av föräldrar eller blivande föräldrar till barn med medfött hjärtfel, alltså inte av vårdorganisationer eller föreningar. Innehållet skulle också huvudsakligen fokusera på barnen med hjärtfel, inte på blogginnehavarens liv i allmänhet. För att innehållet skulle vara aktuellt valdes aktiva bloggar där nya inlägg publicerades kontinuerligt, och för att innehållet skulle röra hjärtfelsrelaterade händelser i samband med samtliga tre centrala perioder: graviditeten, förlossningen och livet efter födelsen, valdes bloggar som hade en startpunkt före barnets födelse. Då bloggmaterial samlades in var samtliga fyra barn som figurerar på bloggarna under tre år gamla.

Anna, Christer, Nina och Sara som de bloggande föräldrarna kallas i

undersökningen, skriver personligt utifrån sina positioner som föräldrar till så kallade hjärtbarn.⁶

På bloggarna tematiseras livet som förälder till hjärtbarn och i likhet med kategorin filterbloggar (Herring m.fl. 2004) förmedlas hjärtfelsrelaterad fakta via länkar och citerade texter. Information om exempelvis hjärtfelens art, kirurgiska ingrepp och hälsotillstånd filtreras genom att den återges ur blogg innehavarnas, d.v.s. föräldrarnas, perspektiv i relation till deras egna åsikter och erfarenheter. I likhet med bloggkategorin personliga journaler genereras innehållet på bloggarna ur personliga upplevelser (jfr Herring m.fl. 2004). Den systemiskt funktionella genremodellen (Martin & Rose 2008; Rose & Martin 2012) som används i analysen är konstruerad för att fokusera språkligt meningsskapande. Multimodalt meningsskapande genom exempelvis typsnitt, färgsättning och bilder undersöks således inte i den aktuella studien.

4. Systemiskt funktionell genreteori och en modell för genreanalys

Tidigare forskning om patientbloggar har alltså uppmärksammat att dessa vid sidan av att utgöra en arena för social kommunikation också kan fungera som resurser för erfarenhetsutbyte (Sundar et al. 2007; Tan 2008; Sanford 2010; Rains & Keating 2011). Den här undersökningen fokuserar på lärande genom att undersöka hur texterna på hjärtebarnsbloggar, utifrån sin genrestruktur, ger uttryck för vissa typer av hälsorelaterad kunskap. Det övergripande perspektivet på hur mening skapas i och genom text hämtas från sociosemiotiken (Halliday 1978) där språkliga val ses som motiverade av kommunikationsdeltagarnas, i det här fallet blogg innehavarnas, sociala syften. I undersökningen används den systemiskt funktionella genreteorin (Martin & Rose 2008) och dess metoder för genreanalys. Genreforskningen inom systemiskt funktionell lingvistik, SFL, erbjuder verktyg för att studera kunskapsbyggande praktiker genom textanalys. Det sociosemiotiska genrebegreppet används därför här för att mer exakt kunna undersöka hur bloggen som övergripande

textformat, en makrogenre, och de genrer som är möjliga inom denna makrogenre, kan fungera som resurser för lärande.

Utgångspunkten för genreteorin är att en kultur omfattar en stor men potentiellt definierbar uppsättning av genrer som är igenkännbara för kulturens medlemmar. Genrerna ses som sociala handlingar som kulturmedlemmarna, i rollerna som talare eller skribenter, läsare eller lyssnare, ständigt deltar i (Martin & Rose 2008:17). Meningsskapande sker genom att deltagarna, i olika sociala situationer, kan välja strukturella och språkliga resurser ur kulturens genreuppsättning. Genrekompetens tillägnas genom ett livslångt deltagande i sociala situationer av olika slag. Liksom kunskaper om genrer fungerar som ett stöd för muntlig och skriftlig interaktion hjälper de också kulturmedlemmarna att förstå de texter de läser eller lyssnar till (s. 128).

Systemisk funktionell genreanalys (Rose & Martin 2008) används i den här undersökningen för att synliggöra de val som de fyra blogg innehavarna gör i textbygget på sina bloggar. Den nätverksmodell som valts som utgångspunkt (se figur 1) är en översättning och förenkling av genrenätverket *Karta över genrer i skolan*, (*Map of genres in school*) (Rose & Martin 2012:128).⁷ De genrer som beskrivs i nätverket utgör inte specifika skolgenrer utan representerar samhällets genrer. Nätverket fungerar således även för analyser av texter som skrivits utanför en skolkontext. Presentationsformen är pedagogisk och eftersom nätverket från början har utformats för att uppmärksamma elever (och lärare) på texters sociala funktioner beskrivs genrevalen i nätverket utförligare än i alternativa systemiskt funktionella genrenätverk. Genreundervisning i skolan, utifrån Rose och Martins modell (2012), syftar till att eleverna ska lära sig att följa etablerade strukturella och språkliga mönster för att på bästa sätt uppnå ett förutbestämt syfte med sina texter. Narrativa berättelser har exempelvis syftet att underhålla en läsare. Genom att eleverna lär sig att följa de genresteg som förknippas med narrativ: *orientering, händelse, komplikation, lösning* och *coda* samt att använda sig av genretypiska språkliga drag så som *preteritumtempus*, *utbyggda nominalfraser*, *aktionsprocesser* och *evaluerande uttryck* (se figur 1) har de goda chanser

att nå den narrativa genrens syfte: att underhålla. Den som medvetet skriver en narrativ berättelse vill alltså underhålla sin läsare och ägnar sig åt aktiviteten 'att underhålla'. Den som skriver en argumenterande text vill istället övertyga någon om en åsikt eller få någon att handla på ett visst sätt och ägnar sig därmed i sitt skrivande åt 'att övertyga'.

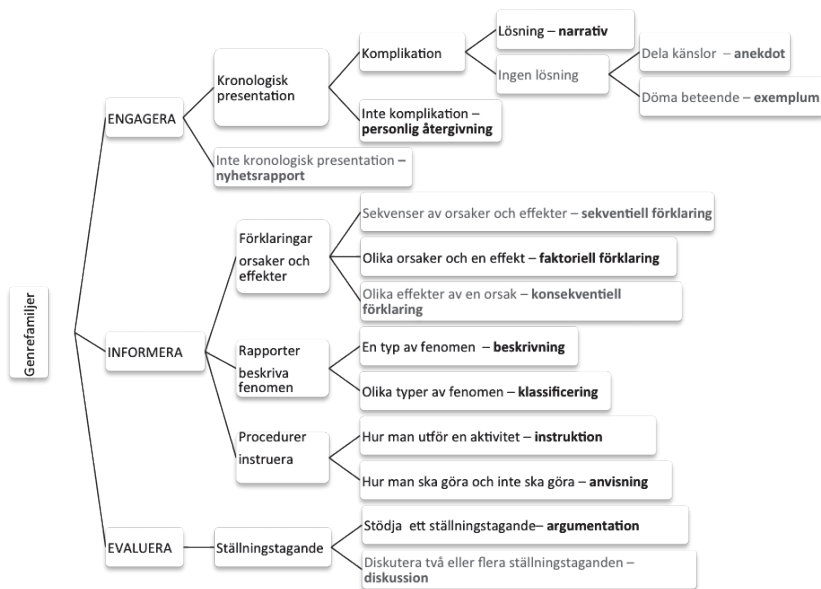
Till skillnad från när Rose och Martins genreanalytiska modell används i undervisning används den här för en efterhandsbedömning av hur blogg författarna medvetet eller omedvetet följer genremönster och rör sig mellan genrer. Rose och Martin (2012) framhåller att genrenätverket speglar samhällets genrer och de betonar dess roll som en konstruktion. Nätverket formas och omformas i takt med att den kultur som det är en del av ständigt formas och omformas (s. 128). Artikelns analyser av hjärtebarnsbloggar handlar om att synliggöra vilka genrer som förekommer på bloggarna för att utifrån dessa genrer försöka studera hur föräldrarnas bloggtexter kan uppfattas av läsare. Identifierade genrer på bloggarna ger en bild av vad föräldrarna gör, medvetet eller omedvetet, när de skriver: exempelvis berättar, förklarar eller instruerar. När en skribent använder sig av en viss genre signalerar skribenten vilken slags kunskap läsaren kan förvänta sig att få del av. Omvänt förstår läsaren av genren vad som kan förväntas i texten. Att läsa en personlig berättelse kan ge en viss typ av kunskap och att läsa en medicinsk beskrivning kan ge en annan.

En genreanalys av bloggar är intressant av två skäl. För det första fungerar genreanalysen som redskap för att bredda och nyansera bilden av bloggen som kommunikationsform. Tidigare forskning har uppmärksammat att fenomenet blogg, som makrogenre betraktad, har lösa ramar (Herring m.fl. 2004) och även om olika kategorier av bloggar har kartlagts har fokus i språkvetenskaplig forskning om bloggar ofta varit bloggen som en arena för social kommunikation (Hendrick 2012). Genreanalysen kan visa hur bloggar vid sidan av möjligheten till social kommunikation också kan fungera som en resurs för lärande. För det andra kan genremodellen användas för att fördjupa förståelsen för patientbloggen som del i en hälsolitteracitetspraktik. Analysen kan

så att säga synliggöra de strukturer som framträder i textbygget på hjärtebarnsbloggarna.

Genrenätverket i figur 1 består av tre genrefamiljer som beskrivs utifrån sina mest centrala funktioner, ENGAGERA, INFORMERA och EVALUERA.⁸ Dessa tre omfattar var och en ett flertal medlemmar som i sin tur är uppbyggda av ett antal genrer. Nätverket utgörs av en uppsättning valbara språkliga resurser snarare än strukturella regler. Linjerna representerar vägar genom nätverket som leder till system av val där ett särdrag måste väljas framför ett annat. Ett genomfört val leder vidare till ett nytt system av val där nya särdrag väljs tills målet – en genre, är uppnått. För att komma till genren *beskrivning* måste det första valet vara *INFORMERA* och inte exempelvis *ENGAGERA*. Därefter måste valet bli *Rapporter beskriva fenomen* inte exempelvis *Förklaringar orsaker och effekter*. Till sist väljs *En typ av fenomen* inte *Olika typer av fenomen* där genremålet istället för *beskrivning* skulle ha blivit *klassificering*.

Figur 1. Systemiskt funktionellt nätverk över vanliga genrer

I artikelns analyser används nätverket i figur 1 som en repertoar ur vilken blogginnehavarna, när de skriver inlägg, på ett mer eller mindre medvetet plan antas hämta resurser för att skapa social mening på bloggarna. Nätverket tillhandahåller, samtidigt som det begränsar, de val av strukturella drag som blogginnehavarna förutsätts ha tillgång till. Hela nätverket i figur 1 har betydelse för förståelsen av artikelns analyser på så sätt att det åskådliggör både val som aktualiseras och val som inte aktualiseras i de textexempel som hämtas från bloggarna, d.v.s. val som eventuellt kunde ha gjorts. I figur 1 är vägval som uppmärksammas i analysexemplen svarta medan vägval som inte uppmärksammas, grå.

Tablå 1 omfattar en närmare presentation av de genrer som återfinns i analystexterna. Tablå åskådliggör hur genrer byggs upp av strukturella och språkliga resurser. I analysen avser strukturella resurser genresteg. Språkliga resurser avgränsas till tempus, deltagare, processer, genretypiska ord samt bindeord.

Systemiskt funktionella genrenätverk har tidigare använts som en normerande modell, exempelvis i genreundervisning i skolan (Derewianka 1991; Knapp & Watkins 2005; Johansson & Sandell Ring 2012). Artikelns analyser handlar dock snarare om att synliggöra de strukturella och språkliga val som kommer till uttryck i textbygget på bloggarna än att placera bloggmaterialen inom nätverkets genrekategorier. Som ett första steg i analysarbetet har bloggarna lästs så att säga underifrån, med början i det först publicerade inlägget. Med hjälp av textkodningsverktyget Atlas.ti (Paulus & Lester 2015) har de kodats utifrån sina funktioner som engagerande, informerande och evaluerande texter. Samtliga tre genrefamiljer är synliga i samtliga fyra bloggar.⁹ Bloggstrukturen har analyserats som ett textbygge på två plan. Dels studeras hela bloggen som en *makrogenre* (Martin & Rose 2008: 218) där flera inlägg tillsammans bildar genresteg som blir till en helhet. Dels studeras strukturer i enskilda inlägg utifrån den systemiska funktionella definitionen av genre.

	Familje-medlemmar	Genrer	Strukturella resurser	Språkliga resurser
Engagerande texter	Berättelser	Narrativ	1) Orientering 2) Händelse(r) 3) Komplikationer 4) Lösning 5) Coda	<p>Tempus: Oftast preteritum men presens är också vanligt.</p> <p>Deltagare: Konkreta och specifika (t.ex. <i>jag, Yrsas syster, vårt älskade hjärtebarn</i>).</p> <p>Processer: Aktionsprocesser (t.ex., <i>bodde, satt, tackade</i>) och mentala processer (t.ex. <i>tyckte, önskade</i>).</p> <p>Ord: Evaluerande uttryck: (t.ex. <i>svårt, på ett kärleksfullt och älskvärt sätt</i>), tidsord (t.ex. <i>i går, på morgonen</i>), tidsbindeord, (t.ex. <i>först, då, sedan</i>).</p>
		Personlig återgivning	1) Orientering 2) Händelse(r) 3) Slutkommentar eller värdering	
Informierande texter	Förklaringar	Faktoriell förklaring	1) Orsak(er) 2) Effekt(er)	<p>Tempus: Presens, preteritum kan förekomma.</p> <p>Deltagare: Abstrakta, refererar ofta till en hel grupp, (t.ex. <i>venerna, katetrar, en förbindelse mellan aorta och lungpulsådern kallad dukтус</i>)</p> <p>Processer: aktionsprocesser i passiv form (t.ex. <i>sväljs, bryts ner, opereras</i>) och relationella processer, (t.ex. <i>har, finns, kallas, består av</i>).</p> <p>Ord: tekniska och abstrakta ord och uttryck, formella uttryck för värderingar (t.ex. <i>väsentlig, avgörande</i>), orsaksbindeord (t.ex. <i>därför att, eftersom</i>) och villkorsbindeord (t.ex. <i>om, så</i>).</p>
	Rapporter	Klassifikation (klassificerar, beskriver och organiserar ett fenomen)	1) Klassificering 2) Beskrivning	
		Beskrivning (klassificerar, beskriver och organiserar flera fenomen)		
	Procedurer	Instruktion	1) Mål 2) Material, 3) Metod	
Anvisning				
Evaluerande texter	Ställningstaganden	Argumentation	1) Åsikt 2) Argument (ett eller flera) som stöd för åsikten 3) Rekom-mendation	<p>Tempus: Främst presens, futurum och preteritum kan förekomma</p> <p>Deltagare: Abstrakta och allmänna, refererar till en hel grupp (t.ex. <i>det allvarliga hjärtfelet, omsorgen, ECMO-teamet</i>).</p> <p>Processer: Mentala (t.ex. <i>tycker, menar, anser</i>)</p> <p>Ord: Evaluerande uttryck (t.ex. <i>dramatiskt, otroligt skickligt</i>), orsaksbindeord (t.ex. <i>därför att, eftersom</i>), bindeord som ordnar idéer (t.ex. <i>för det första, dessutom, ytterligare</i>).</p>

Tablå 1. Strukturella och språkliga resurser i analysens bloggtexter

5. *Analys*

Nedan presenteras först en analys av hjärtebarnsbloggens ram, d.v.s. hur det textstycke som innehåller en presentation av bloggen, inordnar bloggen som helhet i en makrogenre. Detta görs för att uppmärksamma vilka strukturella ramar som omger bloggarna. Därefter studeras den mest förekommande genrefamiljen i de löpande blogginläggen, den *engagerande*. Här diskuteras de typer av kunskap som text inom den engagerande genrefamiljen har potential att realisera. Till sist analyseras blogginlägg där genrer från olika genrefamiljer avlöser varandra i textbygget. Här diskuteras genreblandning som ett sätt för blogginnehavarna att förhålla sig till medicinsk information genom att relatera denna till de egna erfarenheterna av att vara förälder till ett barn med hjärtfelsdiagnos.

5.1 Bloggens ram – en berättelse om ett barn med hjärtfelsdiagnos
Genom en analys av materialets bloggpresentationer vill jag visa vilka strukturella ramar som omger hjärtebarnsbloggarna. Dessa presentationer är separerade från den övriga strukturen av kontinuerliga uppdateringar på bloggarna och har funktionen att ge en övergripande orientering till läsaren av vad denne kan förvänta sig att få läsa. Bloggpresentationer finns ofta under en särskild flik på bloggarna som har rubriken ‘Om’ eller ‘Hem’. Samtliga av materialets fyra bloggpresentationer förmedlar händelser och kan därför kategoriseras som tillhörande den engagerande genrefamiljen. Ninas presentation är den längsta av de fyra. Den omfattar över 3800 tecken och nästan 900 ord. Exempel 1 visar en nedkortad version av Ninas bloggpresentation där centrala genresteg för genren narrativ har infogats i fet stil (jfr tablå 1).

(1) Ninas bloggpresentation

Orientering i form av händelse med komplikation 1: Man kan väl säga att våran resa har väl varit allt annat än enkel. För om man ska ta det från första början så hade vi svårt att bli med barn. [...] man kunde inte hitta något större fel men **Lösning på komplikation 1:** vi fick ändå hjälp med metoden inseminering. Yes det funkade första gången och

en lite små chockad men glad mamma och pappa som bara va väldigt glad när dom berättade att vi väntade tvillingar. [...] Dagen kom tillslut då kejsarsnitt var planerat och Sixten kom först med ett gallskräk 08:47 och grabben vägde då 2525g och var hela 46cm lång. **Händelse med komplikation 2:** Sen kom Sam strax där efter med ett lite ynkligare läte och med en vikt på 685g och 32 cm lång. [...] Sen den dagen har Sixten mått väldigt bra men med ett livligt humör när han blir hungrig. [...] **Händelse med komplikation 3 (den centrala komplikationen):** Men tyvärr så får vår lilla Sam kämpa desto mer. [...] Vi visste att han hade något problem med hjärtat men inte hur allvarligt det var. [...] Det stora problemet är att han har en förträngning på artären från hjärtat vilket skapar för låg blodcirkulation i nedre kroppen och för högt tryck i hjärtat. Än så länge orkar hans lilla hjärta hålla emot men när det inte längre gör det så kommer det leda till många komplikationer. **Påbörjad lösning på komplikation 3:** Därför sitter vi just nu i Lund där Sveriges experter själva vill utvärdera lilla Sam och hålla koll på grabben så att dom snabbt kan sätta in åtgärder om något skulle förändras. [...] **Coda:** Så nu börjar själva resan i Lund och på denna sida hoppas vi att ni alla kommer kunna följa oss med bilder och blogg inlägg.

Förutom de narrativa genrestegen orientering, händelser med komplikationer, lösningar och coda återfinns, i exempel 1, flera språkliga resurser. Tempus är huvudsakligen preteritum. Deltagarna är konkreta och specifika, t.ex.: ‘vi’, ‘Sixten’, ‘Sam’ och ‘hans lilla hjärta’. Den dominerande processtypen är aktionsprocesser: t.ex. ‘hade svårt att bli med barn’, ‘kunde hitta’, ‘fick hjälp’ och ‘väntade tvillingar’. Handlingen förs framåt med tidsord som också ordnar texten kronologiskt: ‘om man ska ta det från början’, ‘dagen kom tillslut’.

I codan i exempel 1 använder Nina uttrycket ‘resa’ för de händelser som hon och hennes familj upplever med anledning av sonen Sams hjärtfel: ‘så nu börjar själva resan’. Uttrycket ‘resa’ återfinns även i Annas blogg. Andra beskrivningar som blogginnehavarna använder i bloggpresentationerna är ‘vår historia’ (Christers blogg) och ‘vår kamp’ (Saras blogg). De narrativa metaforerna utgör en språklig resurs för att bygga engagerande texter. Eftersom de förekommer i texter där bloggarnas övergripande tema beskrivs, tolkar jag dem som centrala för hur

blogginnehavarna kan sägas ha inordnat det totala blogginnehållet i en omslutande narrativ genre. Att nya inlägg tillkommer kontinuerligt innebär naturligtvis att innehållet formas och omformas i en pågående process. De genremönster som används i presentationerna ger dock premisser för att inordna kommande blogginnehåll i en narrativ ram. Samtliga fyra presentationer utgör i sig varsin berättelse med orientering, händelser med komplikationer, lösningar samt coda. Samtidigt fungerar presentationerna som ett orienteringssteg till det totala blogginnehållet där deltagaren i 'historien', 'resan' eller 'kampen' är ett barn som föds med hjärtfel, barnets föräldrar, eventuella syskon och andra närstående. Barnet konstrueras som bloggans huvudperson och andra deltagare tilldelas roller i relation till barnet. Bloggpresentationen, sedd som ett orienteringssteg, skapar förväntningar om att dessa deltagarroller ska förekomma samt att bloggen ska fyllas med händelser och komplikationer som berättas i kronologisk ordning. En strävan finns också mot att komplikationer ska lösas genom att barnet återhämtar sig och kan leva ett gott liv efter att ha opererats. Då kan bloggarna avslutas eller få en annan inriktning. Bloggen, med sin tekniskt sett kronologiska struktur av inlägg som publiceras efter varandra, fungerar i det här fallet som ett verktyg för att successivt bygga en narrativ berättelse parallellt med att händelser inträffar i vardagen.

5.2 Kontinuerliga inlägg – händelser i form av upplevelser, tankar och känslor

I flödet av inlägg på bloggarna är, som tidigare nämnts, engagerande texter mest frekventa. Exempel på rubriker är: 'Hostan från hell' (Saras blogg), 'Pärlor, tårar och äntligen ett lyckligt slut' (Annas blogg) samt 'Lördagsmys med stressiga inslag' (Christers blogg). Rubrikerna uppmärksammar händelser och i de textsekvenser som följer används strukturella och språkliga resurser för att forma berättelser (se tablå 1). Utifrån exempel 2 och 3 undersöks vilka uttryck för kunskap engagerande textmönster kan tänkas ha. I inlägget med rubriken 'Prickens

rum', som återges i exempel 2, berättar Anna om hur hon och maken Nicklas förbereder sig praktiskt och känslomässigt för sonen Nils ankomst. Exemplet omfattar den språkliga delen av Annas inlägg i sin helhet. Centrala genresteg för personligt återgivande genre har infogats i fet stil (jfr tablå 1).

(2) Anna skriver om händelser och tankar nära i tiden

Rubrik: Prickens rum

Orientering inkl. händelse: Då har vi äntligen tömt det rum som skall bli barnrum. Nicklas sliter på och jag fixar med pillsakerna, konditionen är verkligen inte densamma längre och det känns som jag inte orkar någonting. Det är svårt att inte bli känslös när man står mitt i det, kommer det verkligen bo en liten kille här...

Händelse: Ju närmre vi kommer födsel desto mer känner jag mig inte redo. Att ha honom i magen känns bra, där vet jag att han mår bra. Att snart ha en plågsam sjukhustid framför oss med oviss utgång är ju inget man längtar efter helt klart! **Slutkommentar:** Bara två månader kvar...

Texten i exempel 2 befolkas av konkreta, specifika deltagare, t.ex. 'vi', 'Nicklas', 'jag' och 'en liten kille'. Anna berättar om en konkret händelse, att förbereda barnrummet. Händelsen fungerar som en orientering till nästa textsekvens som innehållsligt byggs upp av tankar kring sonens födelse. Den konkreta händelsen, rumsförberedelsen, presenteras med hjälp av aktionsprocesser 'har tömt', 'sliter' och 'fixar' och tankarna presenteras med hjälp av mentala processer 'det känns som', 'känner', 'längtar'. Evaluerande ord som 'svårt', 'plågsam', 'oviss' skapar inlevelse i texten.

I de fyra bloggarna förekommer också textsekvenser där blogg innehavarna återger händelser som ligger en bit tillbaka i tiden. När inlägget i exempel 3 skrivs har det gått ca ett och ett halvt år sedan Anna skrev texten i exempel 2. Hon ska nu snart föda sitt andra barn och ser då tillbaka på den sista tiden av sin första graviditet. Det blogg inlägg som återges i exempel 3 har kortats ner och centrala genresteg

för personligt återgivande genre har infogats i fet stil. Texten omfattar förutom återberättande textmönster även en förklaring. Därför har även de centrala genrestegen för genren förklaring infogats inom parenteser i exempel 3 (jfr tablå 1).

(3) Anna skriver om händelser som inträffat 'för en tid sedan'

Rubrik: Väntan på lillasyster

Orientering: Igår skulle hon varit här, iallafall om hon varit lika punktlig som Nils. [...] Ju närmre förlossningen vi kommit desto mer har tankarna gått tillbaka till hur det var när Nils skulle födas. [...] Nu, när vi väntar ett vad vi vet friskt barn så inser jag att Nils födelse var en på många sätt annorlunda upplevelse, framförallt känslomässigt. [...] **Händelse (orsak):** Från det att vi fick veta att vår bebis i magen hade HLHS fick vi höra frasen 'så länge han är i magen mår han bra'. Denna fras blev som ett mantra för oss när oron var som värst eller när vi försökte förklara för omgivningen hur vår situation såg ut under resterande delen av graviditeten 'Så länge han är i magen mår han bra' Detta mantra som tröstat och tryggt oss under många månader gav oss, och framförallt mig en mental kalldusch när det väl var dags. För tänk er själva att veta att ert barn är tryggt inne i magen, men så fort han tar sitt första andetag så börjar också hans och vår kamp mellan liv och död. [...] **Händelse med komplikation (effekt):** När det var dags för att krysta så gick det inte helt enkelt, kroppen stängde ner helt och ville inte samarbeta. Detta är jag övertygad om att det berodde på ren och skär rädsla från min sida. Det gick inte att tänka att 'snart är han här, snart är det värsta över' det var snarare 'snart är han här och då börjar vår mest skrämmande tid i våra liv'.

Den stundande förlossningen i textens orienteringssteg blir utgångspunkt för ett återgivande av händelser som ägde rum före och i samband med Annas första förlossning. Dessa händelser byggs upp av aktionsprocesser t.ex. 'fick höra', 'försökte förklara', 'tröstat', 'tryggt', 'gav', 'krysta'. Exempel 3 omfattar, liksom exempel 2, även mentala processer t.ex. 'inser', 'tänk er', 'att veta', 'att tänka' med vars hjälp Annas reflektioner kring erfarenheterna kommer fram i texten. En bit ner i texten i exempel 3 beskriver Anna Nils förlossning och detta blir den centrala händelsen i textsekvensen: 'När det var dags för att

krysta så gick det inte helt enkelt, kroppen stängde ner helt och ville inte samarbeta'. Orienteringssteget och det händelsesteg i textstrukturen som leder fram till berättelsen om förlossningen fyller funktionen att förklara varför kroppen 'stängde ner'. Frasen 'så länge han är i magen mår han bra' får funktionen *orsak* i en förklaring där kroppens vägran till samarbete framhålls som *effekt*.

Innehållet i exempel 2 och 3 är intressant utifrån artikelns syfte att studera hur bloggtexterna, med hjälp av sin genrestruktur, ger uttryck för vissa typer av kunskap. I tablå 2 har jag i vänsterspalten infört några av Annas reflekterande textsekvenser från hösten 2013 (jfr exempel 2) samt i högerspalten några från våren 2015 (jfr exempel 3). När tablåen läses från vänster till höger blir det synligt hur samma tankar och känslor återkommer på Annas blogg.

Prickens rum (hösten 2013)	Väntan på lillasyster (våren 2015)
Att ha honom i magen känns bra, där vet jag att han mår bra.	'så länge han är i magen mår han bra'. Denna fras blev som ett mantra för oss när oron var som värst eller när vi försökte förklara för omgivningen hur vår situation såg ut under resterande delen av graviditeten 'Så länge han är i magen mår han bra'.
kommer det verkligen bo en liten kille här...	
Ju närmre vi kommer födsel desto mer känner jag mig inte redo	För tänk er själva att veta att ert barn är tryggt inne i magen, men så fort han tar sitt första andetag så börjar också hans och vår kamp mellan liv och död. [...] Detta är jag övertygad om att det berodde på ren och skär rädsla från min sida.
Att snart ha en plågsam sjukhus-tid framför oss med oviss utgång är ju inget man längtar efter helt klart!	

Tablå 2. Annas tankar före och efter Nils födelse

Hösten 2013 har Anna Nils förlossning framför sig och skriver att det 'känns bra' att ha barnet i magen eftersom hon vet att han mår bra där. Hon skriver också att hon inte känner sig redo och hon skildrar den stundande förlossningen i negativa ordalag som 'en plågsam sjukhustid [...] med oviss utgång'. Våren 2015 ser Anna tillbaka på tiden inför och under Nils födelse 2013. De känslor hon uttryckte tidigare: 'känner [...] mig inte redo', 'inget man längtar efter' benämns i den återblickande texten som oro och rädsla: 'oron var som värst', 'ren och skär rädsla'. Analysen av exempel 2 och 3 visar alltså att Anna använder bloggen dels för att förklara ett händelseförlopp och dels för att sätta ord på känslor som hon haft under en svår tid. Genom att skriva sorterar och strukturerar Anna händelser och tankar. I skrivprocessen väljer hon vad som är relevant att ta upp i texten. Bloggen, som verktyg, fungerar som en samlingsplats där händelser och tankar befästs genom att de skrivs ner. Upprepade händelser får en extra förstärkning och blir centrala i makrogenren hjärtebarnsblogg, d.v.s. i berättelsen om barnet.

5.3 Genreblandning – personliga erfarenheter och medicinska fenomen
Den engagerande genrefamiljen dominerar alltså i bloggmaterialen och de kontinuerligt uppdaterade inläggen byggs i huvudsak upp av återgivanden av händelser, tankar och känslor. Exempel 3 visar dock hur en förklaring som omfattar orsak och effekt har inlemmats i strukturerna från den engagerande genrefamiljen. I de fyra bloggarna finns exempel på hur genrer från olika genrefamiljer avlöser varandra i textbygget. Inlägg med komplexa genrestrukturer är intressanta utifrån artikelns syfte att studera hur bloggtexterna, med hjälp av sin genrestruktur, ger uttryck för vissa typer av kunskap. I detta avsnitt undersöks vilken potential för kunskapsbyggande andra genrefamiljer än den engagerande kan tänkas ha, hur genreblandning används och vilka funktioner genreblandning fyller.

Exempel 4 är ett tidigt inlägg på Christers blogg. Det har tillkommit strax efter att hjärtefelet har konstaterats i samband med en rutinultra-

ljudsundersökning under graviditetsvecka 18–20. I sin helhet omfattar inlägget över 3700 tecken. Det har huvudrubriken ‘I väntans tider’. Den stora textmassan har ordnats under tre underrubriker: ‘Väntan’, ‘Vad är problemet?’ och ‘Närmaste framtiden’. Av utrymmesskäl har texten i Christers inlägg bitvis kortats ner. För att lättare kunna överblicka analysen har inlägget delats upp i exempel 4a, 4b, 4c och 4d. Textsekvensen i exempel 4a kommer direkt efter inläggets huvudrubrik. Genresteg från personlig återgivning har infogats i fet stil i exempel 4a (jfr tablå 1).

(4a) Christer skriver om personliga erfarenheter

Rubrik: Väntan

Orientering: Just nu känns det som om vi väntar. Väntar på snön, väntar på advent, väntar på jul och framför allt, väntar på Ludvig [...] **Händelse 1:** Ludvig är arbetsnamnet på vår ofödda son [...] **Händelse 2:** Ludvig är diagnostiserad med ett allvarligt hjärtfel. Kanske alla hjärtfel är allvarliga vid närmare eftertanke. **Händelse 3:** Det upptäcktes vid det rutinmässiga ultraljudet och vid det här laget har vi varit på flera undersökningar och träffat många förträffliga läkare och sköterskor. **Slutkommentar:** Vi har nu en ganska bra bild på vad som är galet.

Sedd som en isolerad text följer sekvensen mönster för engagerande texter. De språkliga resurser som används, exempelvis konkreta, specifika deltagare: ‘vi’, ‘Ludvig’, ‘vår ofödda son’, aktionsprocesser: t.ex. ‘väntar’, ‘upptäcktes’, ‘varit’, ‘träffat’ samt tidsord: ‘just nu’, ‘vid det här laget’, ‘nu’ samverkar för att bygga upp en händelseorienterad text. I relation till blogg-inlägget som helhet (exempel 4a, 4b, 4c och 4d tillsammans) kan sekvensen i exempel 4a sägas fungera som en orientering. Efter sekvensen i exempel 4a följer en ny underrubrik som är formulerad som en fråga: ‘Vad är problemet?’. Denna signalerar att orienteringssteget är på väg att avlösas av ett centralt textparti – en förklaring. I textsekvensen i exempel 4b har genresteg för faktoriell förklaring infogats i fet stil (jfr tablå 1).

(4b) Christer ger en medicinsk förklaring

Rubrik: Vad är problemet?

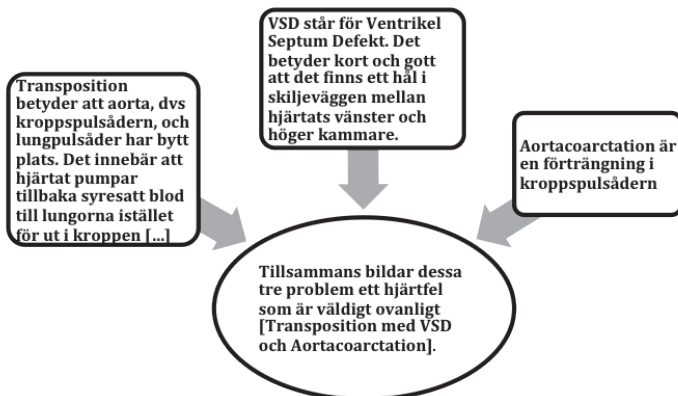
Fenomen: Transposition med VSD och Aortacoarctation.

Det är detta som är problemet. Vad betyder nu detta?

Identifikationssteg 1: Transposition betyder att aorta, dvs kroppspulsådern, och lungpulsåder har bytt plats. Det innebär att hjärtat pumpar tillbaka syresatt blod till lungorna istället för ut i kroppen och att det blod som är syrefattigt går ut i kroppen. **Identifikationssteg 2:** VSD står för Ventrikel Septum Defekt. Det betyder kort och gott att det finns ett hål i skiljeväggen mellan hjärtats vänster och höger kammare. **Identifikationssteg 3:** Aortacoarctation är en förträngning i kroppspulsådern.

Förklaringssteg: Tillsammans bildar dessa tre problem ett hjärtfel som är väldigt ovanligt. Det föds två till tre barn om året i Sverige med denna kombination. två-tre barn av hundra tusen som föds totalt per år.

I textsekvensen i exempel 4b förklarar Christer vad diagnosen 'Transposition med VSD och Aortacoarctation' innebär genom att identifiera tre orsaker och redogöra för hur dessa tillsammans leder fram till en effekt d.v.s. diagnosen. I figur 3 har jag åskådliggjort Christers förklaringsätt genom att placera texten i exempel 4b i en faktoriell omloppsfigur (min figur har inspirerats av Martin & Rose 2008: 159). Christers tre identifikationssteg har placerats i varsin rektangulär ruta i figuren. Rutorna pekar mot hans formulerade effekt som infogats i en cirkel.

Figur 3. Faktoriell omloppsfigur för förklaring av diagnosen

Textsekvensen i exempel 4b skiljer sig språkligt från textsekvensen i exempel 4a. Deltagarna är abstrakta, tekniska eller både och. Vid sidan av 'Transposition med VSD' och 'Aortacoarctation' förekommer exempelvis deltagarna 'kroppspulsådern', 'syresatt blod' och 'skiljeväggen mellan hjärtats vänster och höger kammare'. Aktionsprocesser förekommer både i aktiv form t.ex. 'hjärtat pumpar tillbaka' och i passiv form: 'det föds två till tre barn om året'. Exempel 4b omfattar ett flertal relationella processer, t.ex. 'är', 'betyder', 'står för'. Dessa språkliga drag samverkar för att bygga en informerande text (jfr tablå 1).

Efter den sakliga förklareringen av Ludvigs hjärtfelsdiagnos följer en textsekvens som omväxlande innehåller genresteg från den engagerande genrefamiljen och från den instruerande genrefamiljen. Textsekvensen i exempel 4c följer omedelbart efter exempel 4b och föregås alltså inte av en mellanrubrik. Genresteg från personligt återgivande genre, förklaring och rapport har infogats i fet stil (jfr tablå 1).

(4c) Christers personliga erfarenheter och medicinska fakta

Händelse: Känslan när läkarna berättade det för oss måste kunna beskrivas liknande något slags negerad lottovinstkänsla. **Händelse med komplikation:** Kan man överhuvudtaget överleva utanför mammans kropp med dessa fel? Det var det första jag tänkte när vi fick höra diagnosen. **Händelse med komplikation:** Hur mår han inuti magen? Det var den andra tanken som for genom huvudet. **Klassifikation:** Just nu mår Ludvig alldeles förträffligt. **Beskrivning:** Han sparkar skiten ur Helene varje kväll. Det är fascinerande att se hur magen buktar och kränger när han rör på sig därinne. **Förklaringssteg:** Eftersom Helene och Ludvig delar blodomlopp via navelsträngen i fosterlivet så påverkas han inte alls av hjärtfelet därinne. **Slutkommentar:** Skönt! **Beskrivning:** Under fosterstadiumet har alla barn en förbindelse mellan aorta och lungpulsådern kallad duktus. [...] **Förklaringssteg:** Normalt så stängs duktus inom något eller några dygn efter födseln [...]. **Klassifikation:** I Ludvigs fall är det dock viktigt att hålla duktus öppen. **Förklaringssteg:** Det kan man göra genom att tillsätta ett hormon via dropp. [...] **Slutkommentar/lösning på komplikation:** Så svaret på fråga ett är ja, han kommer kunna klara sig efter födseln tillräcklig länge för att en operation ska kunna genomföras.

I textsekvensen i exempel 4c är deltagarna, liksom i exempel 4a, det ofödda barnet Ludvig och de blivande föräldrarna, Christer och Helene. Handlingen förs framåt med hjälp av aktionsprocesser som återger ett händelseförlopp genom att föra fram vad personer och ting gör t.ex.: 'läkarna berättade', 'han sparkar', 'magen buktar och kränger', 'han rör på sig'. Christer använder den mentala processen: 'tänkte' när han redogör för sina reflektioner kring diagnosen. Då Christer formulerar två frågor: 'Kan man överhuvudtaget överleva utanför mammans kropp med dessa fel?' och 'Hur mår han inuti magen?' sker ett byte av genrefamilj. Från att ha följt mönstret för återgivande får de retoriska frågor som ställs och besvaras rapporterande och förklarande funktioner. Utifrån frågorna klassificerar, beskriver och organiserar Christer ett faktainnehåll. Intressant att konstatera är att klassificeringen sker utifrån två olika typer av fakta. Dels utifrån konkreta kunskaper som Christer har på grund av sina erfarenheter av att leva tillsammans med Helene som snart ska föda det hjärtfelsdiagnostiserade barnet Ludvig och dels utifrån generella kunskaper om hjärtfelet som han har läst eller hört vårdpersonal berätta. I figur 4 har jag placerat Christers två retoriska frågor från exempel 4c i varsin cirkel. Hans förklarande textsekvenser i exemplet har jag sedan placerat i rektangulära fält som åskådliggör hur han besvarar frågorna

Figur 4. Frågor besvarade med fakta från erfarenheter och medicinska fakta

utifrån olika typer av fakta: ”Fakta från erfarenhet”, ”Medicinska fakta” samt ”Medicinska fakta förankrade i en erfarenhet”.

När Christer, utifrån sina egna erfarenheter, besvarar frågan hur barnet mår väljer han språkliga resurser från den engagerande genrefamiljen. Dessa fyller funktionen att föra händelser framåt i ett händelseförlopp. När han besvarar frågan utifrån medicinska fakta, använder han språkliga drag som förknippas med den informerande genrefamiljen som förklarar, klassificerar och beskriver fenomen. Ludvig förblir en central deltagare, men nya mer abstrakta och allmänna deltagare introduceras också, exempelvis ‘alla barn’, ‘normala barn’ och det indefinita pronomenet ‘man’. Specifika medicinska begrepp t.ex. ‘duktus’ och ‘skiljeväggen’ används. De informerande textsekvenserna omfattar aktionsprocesser i passiv form, t.ex. ‘påverkas’, ‘stängs’ och ‘kunna genomföras’ samt relationella processer, ‘har’ och ‘är’.

Det långa inläggets sista textsekvens, som har underrubriken ‘Närmaste framtiden’, exempel 4d, kan i relation till hela inlägget ses som en slutkommentar till ett återgivet händelseförlopp där redogörelsen för hjärtfelsdiagnosen (exempel 4b och 4c) har framställts som en central händelse med komplikation. I texten i exempel 4d har stegen mål, material och metod från genrerna instruktion och anvisning infogats (jfr tablå 1).

(4d) Christer skriver om kommande händelser

Rubrik: Närmaste framtiden

Mål: Ludvig kommer behöva operation första levnadsveckan för att rätta till hjärtfelen. **Material:** Prognosen är god, över 95 % av alla barn som föds med hjärtfel blir fullt återställda och kan leva normala liv. [...]. **Metod:** Operationen kommer äga rum i Lund. En vän har varit snäll nog att låna ut en lägenhet i Lomma från nyår och framåt [...]. Det är inte planerat något kejsarsnitt. Tydligt är det bättre för Ludvig och Helene att det blir en normal födsel. Efter födseln kommer en tid av vård innan vi får åka hem. Hur länge vi kommer bli kvar i Lund är svårt att säga men en gissning är ca en månad.

Slutkommentar: Det var allt för denna gång.

//Christer

Procedurer anvisar hur något ska utföras. När Christer konstaterar att 'Ludvig kommer behöva operation' anger han ett mål. Materialet som läkarna har att arbeta med när de genomför operationen är naturligtvis Ludvigs hjärta, men den goda prognosen att 'över 95 % av alla barn som föds med hjärtfel blir fullt återställda' kan också ses som ett material. Allt som kommer att hända i anslutning till operationen: att den kommer att utföras i Lund, att en vän har lånat ut en lägenhet, att kejsarsnitt inte är planerat, att en tid av vård kommer att följa och gissningen att familjen kommer att bli kvar i Lund 'ca en månad' kan ses som metod. Här beskriver Christer hur det kommer att gå till i Lund. I texten finns konkreta och specifika deltagare: 'Ludvig', 'en vän' och 'Helene' men också allmänna och abstrakta deltagare, t.ex.: 'alla barn', 'kejsarsnitt', och 'födelsen'. Inläggets avslut signaleras tydligt med en slutkommentar: 'Det var allt för denna gång. // Christer', som inordnar inlägget som helhet i den engagerande genrefamiljen av berättande texter.

Genreblandningen i Christers långa inlägg hör samman med en innehållslig växling mellan konkret och specifikt – erfarenheterna av Ludvig och hans hjärtfel, och det lite mer abstrakta och allmänna – fakta om hjärtdiagnostiserade barn och specifikt den typ av hjärtfel som Ludvig har diagnostiserats med.

Exempel 5 omfattar ett inlägg från Saras blogg där Sara uppmanar bloggens läsare att skänka pengar till Hjärt-Lungfonden. Hon bygger upp sin text genom att med abstrakt och allmän information argumentera för bidrag. En bit ner i texten förstärker hon argumenten genom att uppmärksamma dottern Yrsas överlevnad. Den konkreta och specifika erfarenheten används som ett förstärkande argument. Exempel 5 omfattar Saras inlägg i sin helhet. Argumenterande genresteg har infogats i fet stil (jfr tablå 1).

(5) Sara argumenterar med generella fakta och specifika erfarenheter

Rubrik: Fler barnhjärtan att klappa

Argument: Hjärtfel hos barn är fortfarande en gåta! Forskarna vet inte varför vissa barn drabbas och andra inte. **Åsikt:** Det behövs mer forsk-

ning för att kunna rädda fler barn med medfött hjärtfel och ge dom ett bättre liv! Hjärt-Lungfondens mål är att alla allvarliga hjärtfel ska upptäckas så att de kan åtgärdas i tid och så att hjärtsjuka barn får ett bra liv som barn och som vuxna! **Rekommendation:** Var med och stöd forskningen som hjälper fler barnhjärtan klappa!

Vi har även i år startat en ny insamling till detta viktiga mål! **Förstärkan-**
de argument: Utan all forskning som gjorts så hade inte vi haft vår Yrsa hos oss idag! Hennes hjärtfel ALCAPA är väldigt ovanligt och svårt att hitta! **Argument:** För 20 år sedan överlevde inte dessa barn! Men idag gör dom det och det är tack vare forskningen!

Rekommendation: Så bidra du me redan idag!

Tack!

Tempus i texten är presens, deltagarna är i huvudsak abstrakta och allmänna: t.ex. 'Hjärtfel hos barn', 'Forskarna', 'forskning', 'barn med medfött hjärtfel'. I en kort sekvens i inläggets mitt förekommer konkreta och specifika deltagare: 'vår Yrsa', 'hennes hjärtfel'. Argumentationen byggs upp av olika typer av aktionsprocesser: 'drabbas', 'rädda', 'ge' 'upptäckas', mentala processer: 'vet', och relationella processer med attribut: 'är en gåta', 'är väldigt ovanligt'. Textens uppmaningar framställs i imperativ 'var med och stöd forskningen' och 'bidra du me'. Dessutom förekommer utropstecken frekvent i texten vilket stärker textens uppmanande effekt. Genom sin argumenterande text kommunicerar Sara både generella och abstrakta medicinska fakta och specifika och konkreta erfarenhetsbaserade fakta till läsaren.

Exempel 4 och 5 visar hur Christer och Sara förenar medicinsk information som de har läst eller hört, med sina egna erfarenheter. Deras genreval på bloggarna synliggör att de har uppfattat, tillägnat sig och använt abstrakt och allmän fakta om hjärtfel. De har lyft sina unika erfarenheter till en allmän nivå när de har relaterat erfarenheterna till den abstrakta och allmänna medicinska informationen. Analysen av genreblandningen på bloggarna visar att genreblandning har potential att främja blogginnhavarnas hälsolitteracitet på så sätt att den kan öka deras förståelse för den kritiska situation som de befinner sig i, samtidigt

som texterna också kan få relevans för någon annans kunskapsbyggande, exempelvis någon som befinner sig i en liknande situation.

6. Diskussion och slutsatser

I artikeln har systemisk funktionell genreteori (Martin & Rose 2008) använts för att dels bredda och nyansera bilden av bloggen som kommunikationsform genom att visa hur den kan fungera som en resurs för lärande samt dels för att fördjupa förståelsen för patientbloggen som del i en hälsolitteracitetspraktik. Genrer har betraktats som socialt konstruerade, d.v.s. som formade i sociala sammanhang där deltagare använder olika strukturella och språkliga resurser för att skapa social mening. Systemiskt funktionella genrenätverk (Rose & Martin 2012:128) har tidigare framförallt använts i normerande syfte för att i skolundervisning uppmärksamma elever på texters sociala funktioner. I artikeln har ett systemiskt funktionellt genrenätverk använts som verktyg för att synliggöra de strukturella och språkliga val som fyra innehavare av så kallade hjärtebarnsbloggar gör i textbygget på sina bloggar. Att göra textnära analyser på just bloggar är särskilt intressant eftersom blogg, som makrogenre betraktad, har funnits under en ganska kort tid och även visat sig ha lösa ramar (Herring m.fl. 2004). Innehållet på bloggar är användargenererat och de kan, eftersom de används av en stor del av befolkningen, antas ha ett varierat innehåll som presenteras med en varierad uppsättning av strukturella och språkliga resurser.

Artikeln analys av hjärtebarnsbloggarnas ramar visar hur bloggpresentationer inordnar bloggarna som helhet i en narrativ makrogenre – en berättelse om ett barn med hjärtfelsdiagnos. Innehållet på bloggarna placeras i en struktur som driver berättelsen framåt. Detta innebär att återgivanden av händelser i form av erfarenheter blir centrala samt att dessa händelser får mening i förhållande till berättelsen om barnet. Hjärtebarnsbloggarnas ramar kan således sägas påverka vilka händelser som blogg innehavarna väljer att presentera. Ramen innebär också konstruktioner av specifika identiteter. Barnet konstrueras

som en huvudperson och andra deltagare på bloggarna tilldelas roller i relation till barnet. De är exempelvis föräldrar, syskon, läkare och förskolepersonal. I sitt skrivande agerar blogg innehavarna alltid utifrån sina roller som föräldrar eller blivande föräldrar.

Den dominerande genrefamiljen i enskilda inlägg på bloggarna är den engagerande. Personliga återgivanden av händelser, tankar och känslor fungerar som sätt att reflektera över, samt sortera och strukturera, erfarenheter. Bloggen fungerar som en samlingsplats där erfarenheter skrivs ner och därmed befasts. De händelser och tankar som nedtecknas på bloggen får en extra förstärkning och blir centrala i makrogenren hjärtebarnsblogg, d.v.s. i den nedtecknade och därmed bevarade berättelsen om barnet.

Samtidigt som den narrativa inramningen är tydlig på hjärtebarnsbloggarna erbjuder bloggformatet blogg innehavarna utrymme att göra egna genreval. På bloggarna används också, vid sidan av engagerande textmönster, strukturella och språkliga resurser som formar både informerande och evaluerande texter. Den engagerande genrefamiljen dominerar, men det finns också många exempel på genreblandning, d.v.s. på hur olika genrefamiljer avlöser varandra i textbygget. Analysen av tempus, deltagare, processer och genretypiska ord i de exemplifierade inläggen belyser blogg innehavarnas förmåga att dra nytta av strukturella och språkliga resurser för socialt meningsskapande. Den återgivande genren används för att sortera och strukturera erfarenheter och att därmed förstå dessa bättre. På samma sätt kan klassificeringar, beskrivningar och förklaringar av diagnoser och symptom fungera som strategier för att öka förståelsen av medicinska fenomen. När blogg innehavarna instruerar, anvisar och argumenterar kommunicerar de ett hjärtfelsrelaterat innehåll till andra.

Växlingen mellan engagerande och informerande textmönster innebär en innehållslig växling mellan specifika erfarenheter och medicinska fakta. Bloggen fungerar i det här fallet som en plats från vilken hälso-relaterad kunskap, både i form av personliga upplevelser och processad information från vården, förmedlas till andra. Den textnära analysen

av förekommande genrer och deras funktioner på hjärtebarnsbloggar visar hur patientbloggar ger uttryck för vissa typer av kunskap samt hur patientbloggar utgör en del i hälsolitteracitetspraktiker.

*Theres Bellander
Institutionen för svenska och flerspråkighet
Stockholms universitet
theres.bellander@su.se*

Referenser

- Aufderheide, Patricia. 1993. *Media Literacy: A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Aspen, Colo.: Aspen institute.
- Derewianka, Beverly. 1991. *Exploring how texts work*. Portsmouth, N.H.: Heinemann Educational Books.
- Friedman, May. 2013. *Mommyblogs and the changing face of motherhood*. Toronto: University of Toronto Press.
- Halliday, Michael A. K. 1978. *Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- Hendrick, Stephanie F. 2012. *Beyond the Blog*. Umeå studies in language and literature 16. Umeå.
- Herring, Susan, Lois Ann Scheidt, Sabrina Bonus & Elijah Wright. 2004. *Bridging the gap: A genre analysis of weblogs*. Proceedings of the 37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS'04). Los Alamitos, Calif.: IEEE Press.
- Johansson, Britt & Anniqa Sandell Ring. 2012. *Låt språket bära. Genrepedagogik i praktiken*. Stockholm: Hallgren och Fallgren.
- Kitzmann, Andreas. 2003. *That Different Place: Documenting the Self within Online Environments*. *Biography* 26 (1). 48–65.
- Knapp, Peter & Megan Watkins. 2005. *Genre, text, Grammar: Technologies for teaching and Assessing Writing*. Sydney: UNSW Press.
- Lopez, Lori K. 2009. *The radical act of 'mommy blogging': Redefining motherhood through the blogosphere*. *New Media and Society* 11. 729–747.
- Martin, James R. & David Rose. 2008. *Genre Relations. Mapping Culture*. London: Equinox.
- Massin, Martial M., Jessica Montesanti & Philippe Gerard. 2006. *Use of the Internet by parents of children with congenital heart disease*. *Acta Cardiologica* 61 (4). 406–410.
- Miller, Edward, A. & Pole, Antoinette. 2010. *Diagnosis blog: Checking up on health blogs in the blogosphere*. *American Journal of Public Health* 100. 1514-1519.
- Mårtensson, Lena & Gunnel Hensing. 2011. *Hälsolitteracitet grundbult i patientmötet. Bottnar i människors förmåga att fatta självständiga beslut i hälsofrågor*. *Läkartidningen* 108. 2718–2720.
- Paulus, Treana M. & Jessica N. Lester. 2015. *ATLAS.ti for conversation and discourse analysis studies*. *International Journal of Social Research*

Methodology. 1–24.

- Rains, Stephen A. & David M. Keating. 2011. The social dimension of blogging about health: Health blogging, social support, and well-being. *Communication Monographs* 78. 511-534.
- Rains, Stephen A. & David M. Keating. 2015. Health Blogging: An Examination of the Outcomes Associated With Making Public, Written Disclosures About Health. *Communication Research* 42 (1). 107–133.
- Rose, David. & James R. Martin. 2012. Learning to write, reading to learn: genre, knowledge and pedagogy in the Sydney school. Sheffield: Equinox Publishing.
- Sanford, Amy A. 2010. 'I can air my feelings instead of eating them': Blogging as social support for the morbidly obese. *Communication Studies* 61. 567-584.
- Sundar, S. Shyam, H.H. Edwards, Y. Hu, & Carmen Stavrositu. 2007. Blogging for better health: Putting the 'public' back in public health. In M. Tremayne (Ed.) *Blogging, citizenship, and the future of media*. New York: Routledge. 83–102.
- Sørensen, Kristine, Stephan Van den Broucke, James Fullam, Gerardine Doyle, Jürgen Pelikan, Zofia Slonska & Helmut Brand. 2012. Health Literacy and public health: A systematic review and integration of models. *BMC Public Health* 12, 80. 1–13. *Doi:10.1186/1471-2458-12-80*.
- Tan, Leon. 2008. Psychotherapy 2.0: MySpace blogging as self-therapy. *American Journal of Psychotherapy* 62. 143-163.
- Tremayne, Mark. 2006. *Blogging, Citizenship and the future of Media*. London: Routledge.

Noter

- ¹Forskningsprojektet finansieras av Vetenskapsrådet under perioden 2015–2017.
- ²Ett annat begrepp som ofta används synonymt med patientbloggar är *hälsobloggar*, på engelska *health blogs* (Miller & Pole 2010).
- ³På engelska *knowledge blogs* eller *k-blogs*, *filter blogs*, *personal journals* och *mixed blogs* (Herring m.fl. 2004).
- ⁴Begreppet *pappablogg* (*daddy blog*) är vedertaget, men forskningen har i första hand rört kvinnors föräldrabloggar.
- ⁵I det intervju-material som tillhör forskningsprojektet *Häslitteracitet och kunskapsbyggande i informationsamhället* framgår att många blivande föräldrar i ett tidigt skede efter beskedet om att de väntar ett barn med hjärtfel söker information på nätet utifrån sökorden 'hjärtebarn', 'hjärtbarn' och 'barn med hjärtfel'.
- ⁶Materialet är kodat. Exempelvis förekommer fingerade personnamn i bloggarna.
- ⁷Det systemiskt funktionella nätverket har förenklats genom att vissa val har plockats bort ur nätverket. Genrefamiljen *Engagera* återges i mitt nätverk så som den presenteras av Rose och Martin 2012 (s. 128) men inom övriga genrefamiljer innehåller Rose och Martins modell något fler val än vad mitt nätverk gör.
- ⁸På engelska *engaging family*, *informing family* och *evaluating family*.
- ⁹Begreppet inlägg avser i analysen daterade, avgränsade textstycken ofrast med rubriker. Begreppet *sekvens* kan avse hela inlägg men oftast utgör sekvenserna delar av inlägg. Sammanhängande sekvenser skiljs från andra sekvenser genom topikbyten, genrebyten eller både och.
- ¹⁰Textexemplen från bloggarna har anonymiserats på så sätt att personnamn och ortsnamn har ändrats. Inga andra ändringar har gjorts i texterna. Exempelvis har inte stavfel och andra skrivfel rättats.